

BOSNA I HERCEGOVINA
Ministarstvo odbrane-obrene

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
Министарство одбране

K O D E K S
PONAŠANJA PRIPADNIKA ORUŽANIH SNAGA BiH

Sarajevo, juli 2006. godine

Temeljem članka 61. Zakona o upravi („Službeni glasnik BiH", broj 32/02) i članka 52. Zakona o obrani Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH", broj 88/05), ministar obrane Bosne i Hercegovine, d o n o s i

K O D E K S

PONAŠANJA PRIPADNIKA ORUŽANIH SNAGA BiH

UVOD

Kodeksom ponašanja (u daljem tekstu: Kodeks) pripadnika Oružanih snaga Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: OS BiH), polazeći od temeljnih vrijednosti društva, uređuju se principi, načela, pravila i standardi ponašanja koja su, poradi očuvanja ugleda, profesionalnosti i visoke reputacije Oružanih snaga BiH, obvezna za sve pripadnike Oružanih snaga BiH pri obavljanju profesionalne vojne službe i ona trebaju biti sastavnim dijelom savjesti i uvjerenja svakog od njih.

Cilj Kodeksa je da pomogne pripadnicima OS BiH da znaju kako da se ponašaju i postupaju u situacijama kada su suočeni sa etičkim i profesionalnim dilemama prigodom izvršenja svojih dužnosti koje nisu uređene Ustavom BiH, zakonima, podzakonskim aktima, politikama, procedurama, principima, normama i drugim pravilima.

Dužnost je pripadnika OS BiH da se pridržavaju Ustava BiH, Zakona o obrani BiH, Zakona o službi u OS BiH i drugih propisa iz djelokruga odbrane. Dužni su da poznaju, poštuju i pridržavaju se normi međunarodnog humanitarnog prava u svim prigodama. Dužni su da se pridržavaju politika, procedura, principa, normi i pravila koje propisuju snage EUFOR-a i NATO - stožera u Sarajevu kod ispunjenja njihove temeljne misije u BiH i svojim ponašanjem pomognu održavanju visoke reputacije ovih međunarodnih snaga.

I. PRINCIPI I NAČELA

Tijekom obavljanja svojih zadaća, pripadnici OS BiH će se pridržavati principa profesionalne nepristrasnosti, transparentnosti, učinkovitosti, ekonomičnosti i odgovornosti. Sredstva koja su im dodijeljena na upravljanje koristit će sa osobitom pozornošću i u maniru dobrog domaćina (*bonus pater familias*). Sredstva i informacije koje su mu službeno dostupne neće koristiti u privatne svrhe. Svaki pokušaj podmićivanja ili iznuđivanja mita kategorično će se odbacivati i najstrožije osuđivati.

Svaki pripadnik OS BiH mora da vodi računa o:

1. Svojoj stručnosti i stručnosti svojih potčinjenih
2. profesionalnoj vojnoj etici
3. svojim osobnim vrijednostima
4. kolektivnom duhu postrojbe
5. svojoj općoj kulturi i učtivosti

1. STRUČNOST

Stručnost je temeljna i izuzetno važna karakteristika svake profesije. Pripadnici OS BiH obavljaju vrlo složene i društveno odgovorne zadatke sa ciljem očuvanja temeljnih vrijednosti društva. Moguće greške tijekom izvršenja vojne misije mogu da proizvedu znatno veće, štetne društvene posljedice nego u drugim društvenim djelatnostima. Zbog toga je visoka stručnost svakog pripadnika OS BiH od osobitog značaja za državu i društvo.

Zbog toga pripadnici OS BiH razvijaju svijest i odgovornost o:

- Stalnom inoviranju znanja iz svoje struke kroz individualne i organizacijske oblike usavršavanja,
- Usavršavanju tehničkih, stručnih, komunikacijskih, analitičkih vještina i sl.,
- Razvijanju sposobnosti kreativnog i fleksibilnog mišljenja u procesu uočavanja problema, donošenju najboljih odluka i kvalitetnog izvršenja obaveza,
- Usavršavanju pozitivnih kvaliteta osobe, poticajnosti, upornosti, marljivosti, izdržljivosti, strpljivosti, solidarnosti i sl.,
- Razvijanju pozitivnog odnosa u povezivanju teorije i prakse poradi bogaćenja iskustva u struci.

2. PROFESIONALNA VOJNA ETIKA

Oružane snage Bosne i Hercegovine, kao jamac temeljnih vrijednosti države i društva: slobode, integriteta i neovisnosti, treba da krasi stabilni međuljudski odnosi. Stabilni međuljudski odnosi počivaju na visokim profesionalnim, etičkim i osobnim vrijednostima svih njenih pripadnika, a osobito zapovjednog kadra. Visoko profesionalni zapovjednik sa razvijenim etičkim vrijednostima uvijek predstavlja uzor svojim podređenim i nikada im ne ostavlja prostora za bilo kakvu etičku dilemu. Sposobnost zapovijedanja proizilazi, kako iz stručnosti i moralnih osobina, tako i iz profesionalne vojne etike, čiji su principi: odanost, nesebična služba, osjećaj dužnosti, integritet i profesionalna solidarnost.

2.1. Odanost

Oružane snage Bosne i Hercegovine dužne su da bezuvjetno i kvalitetno sprovedu odluke civilnih državnih tijela, koje su građani izabrali demokratskim putem.

Odanost zauzima najviše mjesto u vrijednostima koje sobom nosi profesionalna vojna etika. Ona podrazumijeva privrženost i spremnost da se vjerno služi svojoj državi i svim njenim građanima, čak i u situacijama u kojima se rizikuje i vlastiti život. Ona podrazumijeva lojalnost državnoj vlasti, oružanim snagama u cjelini, postrojbi, svojim pretpostavljenim, sebi ravnim i svojim potčinjenim.

2.2. Nesebična služba

Nesebična služba podrazumijeva da svaki pripadnik OS BiH stavlja interes države, njenih građana i svoje službe iznad osobnih interesa. Postiže se punom transparentnošću,

favorizirajući timski rad kroz zapovijedanje i kontrolu, osiguravajući da osobni interes bude podređen zajedničkom interesu i interesu države.

2.3. Osjećaj dužnosti

Osjećaj dužnosti je osobni čin odgovornosti pripadnika OS BiH, koji se manifestira kroz predano izvršenje svih dobijenih zadataka. Samopregorno, disciplinovano i potpuno izvršenje zadataka, bez obzira na poteškoće i opasnosti, istodobno podrazumijeva ispunjavanje vlastite dužnosti.

2.4. Integritet

Integritet podrazumijeva ispravnost postupaka u pravnom i moralnom smislu, tj. zakonitost, pravičnost i poštenje, a istodobno izbjegavanje prevara i podvala bilo kakve vrste. Kada zapovjednik kompromitira svoj integritet on gubi povjerenje svojih podređenih, a samim tim i moć uspješnog zapovijedanja postrojbom za koju odgovara.

2.5. Profesionalna solidarnost

Profesionalna solidarnost podrazumijeva međusobnu toleranciju i pomoć, uzajamnu povezanost i ovisnost pripadnika OS BiH tijekom izvršenja redovitih zadataka, a osobito prigodom izvedbe bojnih djelovanja.

3. OSOBNE VRIJEDNOSTI

Osobne vrijednosti pripadnika OS BiH čine: iskrenost, inicijativnost, hrabrost, upornost, izdržljivost.

3.1. Iskrenost

Iskrenost je vrlina pripadnika OS BiH koja podrazumijeva otvorenost i potpunu odanost istini. Nepotpuno, neobjektivno ili lažno izvještavanje ili prikrivanje izvjesnih događaja može da ima nesagledive posljedice po OS BiH, a osobito tijekom bojeve misije, kada ljudski životi ovise od blagovremene i istinite informacije.

3.2. Poticajnost

Pripadnik OS BiH će, ne čekajući da dobije zapovijed od nadređenog, poduzeti sve neophodne radnje koji će voditi poboljšanju bojeve spremnosti svoje postrojbe, jačanju vojnog kolektiva ili općem napretku, a koji nisu u suprotnosti sa zakonskim propisima, procedurama ili moralnim normama.

3.3 Hrabrost

Hrabrost se karakterizira spremnošću i sposobnošću pripadnika OS BiH da savladuje osjećanje straha, nesigurnost i neuvjerljivost pred raznim teškoćama, rizicima i opasnostima koje nameće vojna profesija. Hrabrost se ispoljava u situacijama koje zahtijevaju rizike i požrtvovanja. Ovu vrlinu zapovjednika treba da prepoznaju kod svojih podređenih i odgovarajuće tretiraju i stimuliraju u izvršenju složenih zadataka u miru i tijekom borbenih dejstava.

3.4. Upornost

U vrlo složenim uvjetima obavljanja vojnih misija upornost zapovjednog kadra može da odigra presudnu ulogu za konačan ishod misija.

3.5. Izdržljivost

Izdržljivost je vrlina koja je povezana sa upornošću protivnika. Izdržljivost može da bude fizička i psihička. Od psihofizičke kondicije pripadnika OS BiH i od snage kolektivnog duha postrojbe u misiji, u najvećoj mjeri ovisi njen uspjeh ili neuspjeh.

3.6. Osposobljenost

Temelj osposobljenosti je visoka razina stručnosti i sposobnosti primjene znanja u struci i praksi. Starješine su odgovorne za ostvarivanje profesionalnih kriterija u osposobljavanju timova (posada) za održavanje i uporabu sredstava ratne tehnike, naoružanja i vojne opreme.

Pri osposobljavanju i obuci svaki pripadnik OS BiH poštovat će sve propise i mjere zaštite na radu sa ciljem sprječavanja povreda.

Svaki pripadnik OS BiH snosi odgovornost za svoju osposobljenost. Od nadređenog ima pravo da traži dodatno usavršavanje i obuku ukoliko nije dovoljno osposobljen za obavljanje dužnosti.

4. KOLEKTIVNI DUH POSTROJBE

Osobne vrijednosti svih pripadnika OS BiH su od velikog značaja, ali ne i dovoljne da bi jedna postrojba uspješno izvršavala svoju misiju. Korektni i profesionalni međuljudski odnosi, povjerenje, privrženost, svijest o međusobnoj ovisnosti i solidarnost, čine kolektivni duh postrojbe. Pripadnici postrojbe se međusobno dobro poznaju, poštuju i pomažu. Svaki zapovjednik postrojbe treba da bdije nad snagom kolektivnog duha, te da stimulira njegovu koheziju i jedinstvo.

Zapovjedništva i svi pripadnici OS BiH su odgovorni za njegovanje pravilnih odnosa prema državnim obilježjima i simbolima i simbolima i obilježjima OS BiH (zastava, himna, grb, odora, vojne oznake, odlikovanja i sl.)

5. OPĆA KULTURA, UČTIVOST I VOJNIČKA ODMJERENOST

Pripadnici OS BiH u većini situacija izloženi su kritičkim pogledima. Ovaj ispit će položiti samo oni pripadnici kod kojih su usklađeni unutarnje držanje i vanjski nastup. Nesklad između riječi i djela ne opraštaju kako nadređeni tako i podređeni. Ako pripadnik OS BiH ne vlada sam sobom gubi poštovanje i autoritet.

Pripadnici OS BiH su dužni da ispoljavaju visoku razinu kulturnog ponašanja tijekom i izvan službe, a osobito kroz:

- Dostojanstven i pošten odnos prema drugima, od kojih očekuju da to isto čine,
- Kulturu ophođenja (slušanja i govora), oslovljavanja i pozdravljanja,
- Uredno i propisano odijevanje i spoljnji izgled,
- Ne zaklanjanje za pripadnost oružanim snagama,
- Poštovanje građanskih normi ponašanja u svečanim i drugim prigodama,
- Učtiv odnos i prema sebi ravnim, mlađim i prema starijim, prema podređenim i prema nadređenim,
- Racionalno vladanje, vojničku odlučnost i samokontrolu u nesvakidašnjim i kritičnim situacijama,
- Poštovanje vjerskih i drugih običaja.

Pripadniku OS BiH je strano svako pretjerivanje, arogantno i neodmjereno ponašanje i diskriminacija po etičkoj pripadnosti, jeziku, vjeri, rasi, spolu, političkom opredjeljenju, staleškom određenju, zanimanju, godinama, fizičkim svojstvima i socijalnom porijeklu.

Pripadnici OS BiH u izvještavanju o istražnom i sudskom postupku vodit će računa o stavu da je svaki okrivljeni do sudske presude nevin.

II. DONOŠENJE ODLUKE

Zapovjednici OS BiH će, vršeći svoje dužnosti, donositi odluke bez straha, favoriziranja ili predrasuda. U procesu odlučivanja, s obzirom na karakter OS BiH, odgovorne starješine se susreću sa brojnim etičkim problemima i dilemama u konačnom donošenju odluke. Proces etičkog odlučivanja podrazumijeva uočavanje i raščlanjivanje problema, identificiranje utjecajnih čimbenika i razvijanje mogućih rješenja nakon donošenja konačne odluke. Od čimbenika koji posebno utiču na etičko odlučivanje, starješine moraju posebno uvažavati:

- Zakonske odredbe i propise,
- Temeljne vrijednosti društva i države,
- Temeljne vojničke vrijednosti,
- Osobne vrijednosti i
- Vrijednosti postrojbe.

III. PRAVILA PONAŠANJA PRIPADNIKA OS BiH U BORBI

Svaka država se obvezala da poštuje i osigura poštovanje ratnog prava u svim okolnostima. Dužnost svakog starješine OS BiH je da obezbijedi dosljedno provođenje ratnog prava u domenu njegove odgovornosti.

Svaki pripadnik OS BiH dužan je poštovati pravila ponašanja u borbi, i da:

- Bori se samo protiv boraca,
- Napada samo vojne ciljeve,
- Poštedi civile i civilne objekte,
- Ograniči razaranje samo na ono što zadaća zahtijeva,
- Poštedi borce protivničke strane koji se predaju i razoruža ih,
- Humano postupa, zaštiti borce protivničke strane koji se predaju i preda ih svom nadređenom,
- Ranjene borce protivničke strane sakupi, ukaže im pomoć i preda ih svom pretpostavljenom ili najbližoj sanitetskoj ekipi,
- Poštuje civile, postupa humano sa onima koji su u njegovoj vlasti, štiti ih od nasilja, osvete i uzimanja za taoce,
- Poštuje imovinu civila, ne oštećuje je i ne pljačka,
- Poštuje znake crvenog križa, crvenog krsta i crvenog polumjeseca, civilne zaštite, kulturnih dobara.

IV. ETIČKI PODSJETNIK PRIPADNIKA OS BiH

Sastavni dio ovog kodeksa je etički podsjetnik pripadnika OS BiH koji se nalazi u prilogu.

Etički podsjetnik će se izporaditi u prilagođenoj džepnoj formi i svakom pripadniku OS BiH će služiti kao stalni podsjetnik o temeljnim principima etičkog ponašanja.

Izgled i format podsjetnika će biti reguliran posebnom zapovijedi.

V. STUPANJE NA SNAGU

Ovaj kodeks stupa na snagu danom donošenja.

Broj: 04-02-4053 /06
Sarajevo, 28. 07. 2006. godine.

**KODEKS
PONAŠANJA PRIPADNIKA ORUŽANIH SNAGA BiH**

Ovaj kodeks pomaže pri svakoj etičkoj dilemi pripadnika OS BiH

U svakoj prigodi:

Uvažavaj Ustav i zakone svoje zemlje

Poštuj norme međunarodnog humanitarnog prava

Pridržavaj se propisanih politika, procedura, principa, normi i pravila

Ako si u bilo kakvoj etičkoj dilemi pridržavaj se principa profesionalne etike:

Odanosti

Nesebične službe

Osjećaja dužnosti

Integriteta

Profesionalne solidarnosti

Neprekidno razvijaj i obogaćuj svoje osobne vrijednosti:

Stručnost

Opću kulturu i učtivost

Iskrenost

Poticajnost

Hrabrost

Upornost

Izdržljivost

Razvijaj kolektivni duh postrojbe

BUDI USPJEŠAN !

BUDI PROFESIONALAC !